

HGW en 1-zorgroute binnen de stichting OPO Hof van Twente

Inhoudsopgave

1-zorgroute	3
Doel 1-zorgroute.....	3
Uitgangspunten 1-zorgroute	4
1. Afstemming van het onderwijs op de onderwijsbehoeften van de leerlingen.	4
2. Preventief en proactief denken en handelen.....	4
3. Positieve aspecten van leerling, leerkracht en ouders zijn belangrijk.....	4
4. Interactie en wisselwerking	5
5. Werken met groepsplannen.....	5
6. Leerkracht is beslissende factor	5
7. De zorg wordt zoveel mogelijk binnen de klas geboden	6
8. Intern begeleider als 'spin in het web'	6
9. Impulsen voor kwaliteitsverbetering.....	6
10. Actieve participatie leerling	7
11. Ouders zijn een belangrijke partner	7
12. Werkwijze is systematisch en transparant	7
13. Samenwerking tussen onderwijs en (jeugd)zorg.....	7

1-zorgroute

De 1-zorgroute beschrijft in onderlinge afstemming en samenhang de stappen en de beslismomenten die cyclisch in de onderwijszorg aan leerlingen op groepsniveau, op schoolniveau en op het niveau van de bovenschoolse zorg in het samenwerkingsverband gezet worden.

In de stappen in de 1-zorgroute staat 'handelingsgericht werken' centraal: afstemmen van het onderwijs en de zorg op de onderwijsbehoeften van de leerlingen.

Doel 1-zorgroute

- Er is een gezamenlijke visie op passend onderwijs die gestalte krijgt in de 1-zorgroute. Alle actoren die op groepsniveau, schoolniveau en bovenschools niveau werkzaam zijn in de 1-zorgroute spreken een gezamenlijke taal en hanteren dezelfde ijkpunten voor een goede onderwijszorg aan leerlingen. De 1-zorgroute biedt hen een gezamenlijk denk- en werkkader.
- De scholen in het samenwerkingsverband zijn beter in staat om hun onderwijs passend af te stemmen op de onderwijsbehoeften van de leerlingen en om te gaan met verschillen hierin tussen leerlingen.
- De 1-zorgroute versterkt de 'basiszorg' in de scholen van het samenwerkingsverband. Er is een samenhangend systeem om de ontwikkeling van leerlingen te volgen en te analyseren. Leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften worden vroegtijdig gesignaleerd. De school komt doelgericht en planmatig tegemoet aan de onderwijsbehoeften van deze leerlingen en evalueert de resultaten ervan. De zorgstructuur in school is transparant. Iedereen weet wanneer welke stappen gezet worden en wat ieders taken en verantwoordelijkheden zijn.
- Het samenwerkingsverband werkt aan het vergroten van de deskundigheid van schoolleiders, intern begeleiders en leerkrachten om beter tegemoet te komen aan de onderwijsbehoeften van de leerlingen.
- De zorgstructuur van het samenwerkingsverband is transparant. De schoolinterne en schoolexterne zorg zijn in het samenwerkingsverband goed op elkaar afgestemd. De stappen die in de 1-zorgroute vanuit school naar de bovenschoolse onderwijszorg gezet worden, zijn duidelijk en verlopen snel en efficiënt. De communicatielijnen zijn kort en schoolnabij. Er is sprake van ketenmanagement. De bovenschoolse zorg sluit goed aan op de stappen die in de 1-zorgroute in school gezet zijn. Met de 1-zorgroute kan school goed documenteren wat al gedaan is en met welk resultaat.
- De 1-zorgroute levert een kader om samen te werken met externe partners in de zorg, zoals jeugdzorg, jeugdgezondheidszorg etc. In de 1-zorgroute kunnen zorgteams in school ingericht worden, waarin ook externe deskundigheid aanwezig is. Ook het SOT is ingebed in de 1-zorgroute.

Uitgangspunten 1-zorgroute

1. Afstemming van het onderwijs op de onderwijsbehoeften van de leerlingen.

In de 1-zorgroute staat een goede afstemming van het onderwijs op de onderwijsbehoeften van de leerlingen centraal. Leerlingen verschillen in onderwijsbehoeften. Deze verschillen worden gerespecteerd. De 1-zorgroute biedt leerkrachten en intern begeleiders stapsgewijs aanwijzingen voor het vaststellen en omgaan met de verschillende onderwijsbehoeften van de leerlingen in een groep. De leerkracht werkt en denkt vanuit onderwijsbehoeften en in mogelijkheden in plaats van het benoemen van tekorten en onmogelijkheden in leerlingen.

Op het niveau van het samenwerkingsverband staan de onderwijsbehoeften van leerlingen centraal bij het toewijzen van extra ondersteuning en het ondersteunen van de leerkrachten.

Onderwijsbehoeften vormen in het samenwerkingsverband het kader om naar leerlingen te kijken en extra ondersteuning toe te wijzen. In passend onderwijs verschuift het accent van het medisch labelen van kinderen naar wat leerlingen nodig hebben om onderwijs te volgen. Niet de beperking of stoornis van het kind, maar de onderwijsbehoeften staan centraal.

In het speciaal basisonderwijs en speciaal onderwijs dient voor alle leerlingen een ontwikkelingsperspectief bepaald te worden. In het regulier basisonderwijs alleen voor bepaalde leerlingen waarbij er bekostiging vanuit het samenwerkingsverband mee gemoeid is of wanneer een leerling uitstroomt naar het Praktijkonderwijs. Werken vanuit een ontwikkelingsperspectief voor leerlingen kan ingebed worden in de stappen die cyclisch in de 1-zorgroute gezet worden.

2. Preventief en proactief denken en handelen.

In plaats van curatief de zorg te richten op leerlingen die 'uitgevallen' zijn, worden in de 1-zorgroute leerlingen die extra aandacht nodig hebben vroegtijdig gesignaleerd en direct adequaat begeleid. Hierbij kijken we niet alleen achteruit (preventief), maar ook vooruit (proactief): Welke cruciale leermomenten in de leerlijn komen de komende periode aan bod en welke leerlingen hebben hierbij extra instructie en begeleiding nodig? Het gaat om leerlingen die op het gebied van de sociaal-emotionele ontwikkeling, werkhouding, taakaanpak en de basisvaardigheden taal/lezen en rekenen extra aandacht nodig hebben. Het is een misverstand dat alleen leerlingen met een achterstand gesignaleerd worden. Ook leerlingen met een grote leervoorsprong, zoals hoogbegaafde leerlingen, en leerlingen met een eigen leerstijl worden gesignaleerd.

3. Positieve aspecten van leerling, leerkracht en ouders zijn belangrijk

Dikwijls zijn we in de zorg aan leerlingen alleen gericht op tekorten of factoren die het leren bij een leerling belemmeren, bij de leerkracht en/of bij de ouders. Deze negatieve insteek heeft vaak een averechts effect. In de 1-zorgroute richten we ons voortdurend op de positieve aspecten en kwaliteiten: Wat kan dit kind goed? Wat zijn factoren die zijn ontwikkeling stimuleren? Waarin is deze leerkracht sterk? Welke aanpak werkt goed onder welke omstandigheden?

Waarin zijn deze ouders sterk? We benutten deze positieve kwaliteiten in de onderwijszorg naar leerlingen. Door ook positieve kwaliteiten te benoemen, doen we de werkelijkheid meer recht. Als we ook zien wat goed gaat, formuleren we meer ambitieuze doelen. Het benoemen van de sterke kanten van leerling, leerkracht en ouders vergroot het gevoel van competentie.

4. Interactie en wisselwerking

We lokaliseren 'problemen' niet alleen in de leerling, maar kijken naar deze leerling in deze groep bij deze leerkracht en met deze ouders en op deze school. We bekijken het systeem als geheel. We richten ons op de interactie (en de effecten daarvan) tussen leerling, medeleerlingen, leerkracht en ouders. Dit biedt aanknopingspunten om tot een betere afstemming van het onderwijs op de onderwijsbehoeften van de leerling te komen. Voor het samenwerkingsverband betekent dit dat bij het toewijzen van extra ondersteuning en het ondersteunen van de leerling en leerkracht niet alleen gekeken wordt naar de 'testresultaten' van de leerling, maar ook naar hoe de interactie met de leerling verloopt en wat de leerling (extra) aangeboden heeft gekregen en met welk resultaat.

5. Werken met groepsplannen

Bij het omgaan met de verschillende onderwijsbehoeften van de leerlingen in een groep kiezen we als insteek voor het werken met groepsplannen. In het groepsplan geeft de leerkracht doelgericht aan hoe zij de komende periode met de verschillende onderwijsbehoeften van de leerlingen in haar groep omgaat. De leerkracht is beter in staat om vanuit een groepsplan de ondersteuning aan leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften te realiseren. Het werken met een veelheid aan individuele handelingsplannen is in de praktijk onuitvoerbaar en gaat vaak ten koste van de kwaliteit van de instructie en de begeleiding. Vaak zien we dat het werken met veel individuele handelingsplannen leidt tot een daling van de instructie- en leertijd. Bovendien horen kinderen samen met hun leeftijdsgenoten onderwijs te krijgen en niet in een uitzonderingspositie geplaatst te worden. In de groep leren leerlingen van en met elkaar. In de 1-zorgroute worden individuele handelingsplannen incidenteel opgesteld. Het individueel handelingsplan is dan een onderdeel/bijlage van het groepsplan en erop gericht dat de leerling weer gaat profiteren van het groepsplan. Voor leerlingen voor wie een ontwikkelingsperspectief opgesteld wordt, wordt planmatig vastgesteld welke doelen nagestreefd worden. Voor het samenwerkingsverband is van belang dat school aan de hand van de groepsplannen kan documenteren hoe het aanbod naar een leerling geïntensiveerd is en wat er extra gedaan is. Tevens moet het resultaat hiervan duidelijk zijn.

6. Leerkracht is beslissende factor

Passend onderwijs gebeurt in de klas en het is de leerkracht die het moet doen. De leerkracht is de beslissende factor in de 1-zorgroute. De leerkracht moet over voldoende competenties beschikken om dit te doen en als professional bereid zijn om te reflecteren over haar aanbod en haar handelen. Naar analogie van de onderwijsbehoeften van de leerling hebben leerkrachten specifieke ondersteuningsbehoeften. Wat heeft deze leerkracht nodig om haar onderwijs af te stemmen op de onderwijsbehoeften van de leerlingen?

Voor het samenwerkingsverband is van belang dat het nagaat wat gedaan kan worden aan de professionalisering van de leerkrachten, zodat zij goed toegerust zijn om passend onderwijs te bieden.

7. De zorg wordt zoveel mogelijk binnen de klas geboden

De afgelopen jaren hebben scholen veel tijd en energie gestoken in de opbouw van de onderwijszorg in school. Op veel basisscholen is deze onderwijszorg buiten de klas georganiseerd, bijvoorbeeld in de vorm van remedial teaching. Leerlingen komen hierdoor in een uitzonderingspositie en de groepsleerkracht denkt niet meer mee. In de 1-zorgroute is de groepsleerkracht verantwoordelijk voor de zorg aan leerlingen. De leerlingen worden niet uit de klas gehaald, maar worden zoveel mogelijk binnen de klas begeleid. Zo nodig komen er 'meer handen in de klas' om de leerlingen een goede instructie te geven en beter te begeleiden.

8. Intern begeleider als 'spin in het web'

Bij de uitvoering van de 1-zorgroute in school speelt de intern begeleider een belangrijke rol. De intern begeleider begeleidt de leerkrachten bij het uitvoeren van de stappen uit de 1-zorgroute, volgt de voortgang en leidt de groeps- en leerlingenbesprekingen in school. Invoering van de 1-zorgroute in school vraagt vaak een andere rol van de intern begeleider als coach. Bij het vanuit de leerlingenbespreking schakelen naar externe ondersteuning of zorg speelt de intern begeleider een verbindende rol. De intern begeleider neemt zo nodig initiatieven die het didactisch en pedagogisch handelen van leerkrachten en de ondersteuning van leerlingen in school ten goede komen.

9. Impulsen voor kwaliteitsverbetering

De 1-zorgroute biedt impulsen om de kwaliteit van het onderwijs en de basiszorg in school te verbeteren. Leerkrachten en het schoolteam reflecteren in de 1-zorgroute systematisch over de kwaliteit en de (leer)opbrengsten van het onderwijs en de zorg aan leerlingen. Invoering van de 1-zorgroute biedt aanknopingspunten om in school aandacht te besteden aan bijvoorbeeld leerlijnen, leerlingvolgsysteem, zorgstructuur, differentiatievormen klassenmanagement en opbrengstgericht werken.

Bij passend onderwijs stelt elke school binnen het samenwerkingsverband een schoolondersteuningsprofiel op. In dit profiel geeft school aan welke ambities zij heeft ten aanzien van passend onderwijs en welke zorg- c.q. onderwijszorgarrangementen zij biedt. De 1-zorgroute kan een belangrijke impuls zijn om de basiszorg in school te gaan verbeteren.

10. Actieve participatie leerling

In de zorg aan een leerling wordt vaak *over* de leerling in plaats van *met* de leerling gesproken. In de 1-zorgroute wordt de leerling actief betrokken bij de stappen die in de zorg gezet worden. De leerkracht gaat *met* de leerling in gesprek, waardoor de leerling zich serieus genomen voelt en gemotiveerd is om actief 'mee te doen'. Leerlingen kunnen de leerkracht rijke informatie verschaffen over wat goed gaat, wat minder goed gaat, wat zij willen leren en waar zij hulp en begeleiding van de leerkracht bij nodig hebben.

11. Ouders zijn een belangrijke partner

In de stappen die binnen de 1-zorgroute gezet worden zijn de ouders een belangrijke partner van de leerkracht en school. Zij kennen hun kind als geen ander en kunnen de leerkracht en school waardevolle informatie verschaffen. Hiertoe is een goede communicatie, afstemming en samenwerking met de ouders belangrijk. In passend onderwijs wordt de positie van de ouders versterkt. Vanuit het samenwerkingsverband wordt met de scholen afgestemd hoe de ouders als partner betrokken worden bij de stappen die in de 1-zorgroute gezet worden.

12. Werkwijze is systematisch en transparant

De 1-zorgroute beschrijft in onderlinge afstemming en op een transparante en eenduidige wijze de stappen en de beslismomenten die in de onderwijszorg aan leerlingen op groepsniveau, op schoolniveau en op bovenschools niveau gezet worden (ketenmanagement). De werkwijze is systematisch met herkenbare stappen die cyclisch gezet worden en met duidelijke beslismomenten. Het is voor iedereen duidelijk wie waarover beslist. De groeps- en leerlingenbesprekingen c.q. bijeenkomsten van het zorgteam van school zijn belangrijke schakelmomenten in de onderwijszorg aan leerlingen. Er is een duidelijke en sluitende zorgstructuur op schoolniveau en op het niveau van het samenwerkingsverband.

13. Samenwerking tussen onderwijs en (jeugd)zorg

Met de 1-zorgroute streven we naar een goede en efficiënte samenwerking in het samenwerkingsverband tussen school en allen die bovenschools bij de zorg aan leerlingen betrokken zijn, zoals de school voor speciaal basisonderwijs, het speciaal onderwijs en jeugdzorg. De stappen en de beslismomenten zijn duidelijk en de lijnen naar bovenschoolse onderwijszorg zijn kort, laagdrempelig en schoolnabij. In passend onderwijs wordt groot belang gehecht aan een goede afstemming tussen onderwijs en (jeugd)zorg.

Van belang is dat er in het samenwerkingsverband een gedeelde visie op de onderwijszorg aan leerlingen ontwikkeld wordt en dat alle betrokkenen een gezamenlijke taal en werkkader hanteren.

Handelingsgericht werken in de groep

In de groep wordt de *cyclus 'Handelingsgericht werken' (HGW)* uitgevoerd.

In deze cyclus zet de leerkracht de volgende stappen:

- 1 Verzamelen van gegevens over leerlingen uit toetsen, observaties en gesprekken met leerlingen en ouders in een groepsoverzicht.
- 2 Signaleren van leerlingen die de komende periode extra aandacht nodig hebben.
- 3 Benoemen van de onderwijsbehoeften van de leerlingen, met in het bijzonder aandacht voor de leerlingen die bij stap 2 gesignaleerd zijn.
- 4 Clusteren van leerlingen met vergelijkbare onderwijsbehoeften.
- 5 Opstellen van een groepsplan op basis van de onderwijsbehoeften en de gekozen clustering.
- 6 Uitvoeren en evalueren van het groepsplan.

De cyclus HGW wordt 4x per schooljaar uitgevoerd.

In school

In school vinden de groeps- en leerlingenbesprekingen plaats. Elke cyclus HGW wordt afgerond met een *groepsbespreking*. Deze bespreking is tevens het begin van de nieuwe cyclus. Bij de groepsbespreking zijn de leerkracht en de intern begeleider aanwezig. In de groepsbespreking wordt het vorig groepsplan geëvalueerd, het groepsoverzicht besproken, de onderwijsbehoeften van bepaalde leerlingen aangescherpt en bekeken hoe in de groep leerlingen met vergelijkbare onderwijsbehoeften op een haalbare manier geclusterd kunnen worden.

Tevens worden handvatten verzameld voor het opstellen van het nieuwe groepsplan en wordt besproken hoe naar subgroepje(s) leerlingen de instructie en het aanbod geïntensiveerd kunnen worden. Desgewenst geeft de leerkracht aan waar zij begeleiding bij nodig heeft van de intern begeleider.

Als er een leerling herhaald onvoldoende profiteert van het groepsplan, als de onderwijsbehoeften van de leerling onduidelijk blijven of als er vermoedens zijn van een ernstige problematiek of stoornis, kan de leerling vanuit de groepsbespreking aangemeld worden voor het SOT. In de leerlingenbespreking worden de specifieke onderwijsbehoeften van de leerling verhelderd en besproken hoe de leerkracht aan deze onderwijsbehoeften in een groepsplan of een individueel handelingsplan tegemoet kan komen. De intern begeleider leidt de leerlingenbespreking. De leerkracht is altijd aanwezig. De bevindingen worden vastgelegd binnen het SOT formulier, bij fase 2 'inzicht'. Hierbij wordt aangegeven dat het om een leerlingbespreking gaat.

In het samenwerkingsverband (bovenschools)

De leerlingenbespreking c.q. het zorgteam van school is in de 1-zorgroute de schakel naar bovenschoolse (onderwijs)zorg binnen het samenwerkingsverband. De intern begeleider is de contactpersoon en meldt zo nodig leerlingen aan bij de leden van het SOT team (Schoolondersteuningsteam) in het samenwerkingsverband die de toewijzing van extra ondersteuning uitvoert.

De school kan het samenwerkingsverband om handelingsgerichte (proces)diagnostiek vragen als zij niet weet wat het ontwikkelingsperspectief en de specifieke onderwijsbehoeften van de leerling zijn. Als de leerkracht (en intern begeleider) niet weet hoe zij in de groep aan de specifieke onderwijsbehoeften van de leerling tegemoet kan komen, kan om ondersteuning, begeleiding of coaching van de leerkracht (en intern begeleider) gevraagd worden.

Indien de school na herhaalde (en goed gedocumenteerde) inspanningen niet in staat is om tegemoet te komen aan de specifieke onderwijsbehoeften van de leerling, kan in de leerlingenbespreking c.q. het zorgteam van school in nauw overleg met de ouders het besluit genomen worden om de mogelijkheden te onderzoeken van een (tijdelijke) verwijzing van de leerling naar een tussenvoorziening, een school voor speciaal basisonderwijs of een school voor speciaal onderwijs.